

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 47049
Nom: Xarxes Socials i Iniciatives Emprenedores
Cicle: Màster Universitari Oficial
Crèdits ECTS: 11
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
2283 - Màster Universitari en Cooperació al Desenvolupament	Facultat de Geografia i Història	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2283 - Màster Universitari en Cooperació al Desenvolupament	Planificación Integral del Desarrollo Local	OPTATIVA

COORDINACIÓ

ABELEDÓ SANCHIS RAUL

RESUM**Matèria Economia social i desenvolupament local**

L'assignatura ECONOMIA SOCIAL I DESENVOLUPAMENT té per objecte analitzar la naturalesa i lògica de funcionament de les principals organitzacions que formen part de l'economia social i estudiar la funcionalitat en relació amb les principals dimensions del desenvolupament local, com la seva capacitat per mantenir i crear ocupació, finançar el desenvolupament local, lluitar contra l'exclusió social, ordinar teixit social i empresarial, afavorir la implicació a nivell local i crear noves fonts de riquesa en el medi rural. Així mateix, s'analitzen les polítiques de foment del cooperativisme.

Al llarg de les unitats didàctiques, l'estudiant es familiaritzarà amb les especificitats de l'economia social, les quals el fan creditora d'aquest potencial en l'àmbit del desenvolupament local, amb la història i evolució de l'Economia Social, els seus principis de funcionament, l'anàlisi d'altres enfocaments similars i la contribució d'aquest sector a la solució d'alguns dels més importants desafiaments de la nostra societat.

Matèria Capital social per al desenvolupament local

El mòdul de Capital Social i Desenvolupament local està orientat a proporcionar a l'estudiant coneixements i habilitats referides als aspectes següents:

1. Els nous enfocaments de desenvolupament territorial, en els quals s'atorga als aspectes socials i relacionals una importància comparable a la de qualsevol altre factor clàssic del desenvolupament.
2. El concepte de capital social: els seus components i dimensions. Davant la diversitat d'enfocaments que analitzen el capital social, aquest tema pretendre proporcionar a l'alumne una definició clara del concepte, dels components que l'integren, així com de les dimensions des de les quals es pot abordar el mateix i les formes institucionals o no formals en què cristal·litza.
3. La relació positiva existent entre el capital social i el desenvolupament econòmic i territorial, aprofundint en aquesta relació en l'entorn dels països més desfavorits (capital social en els contextos de pobresa).
4. Coneixements sobre participació sociocomunitària i les seves tècniques.
5. La cooperació empresarial a través del cooperativisme.

Matèria Foment d' iniciatives empresarials

La creació d' una empresa des de l' empenedoria ordinària estableix el marc per a la comprensió de l' existència d' alternatives. Només des del coneixement de la realitat podem construir les alternatives i és aquest, justament, l' objectiu d' aquest mòdul del màster, el foment d' iniciatives empresarials.

"EXISTEIX UNA ALTRA FORMA D'EMPENDRE I GESTIONAR UNA EMPRESA". Realment existeixen altres formes de crear empreses i sobretot, hi ha la capacitat creativa, innovadora i intel·lectual per crear una empresa en funció d'uns objectius que no tenen per què ser els mateixos per a tots els empresaris. Deixant evident en el desenvolupament d' aquest programa, d' una manera constant, la capacitat de construir des de la necessitat eines al servei de la societat, ens centrem en l' alternativa de l' Emprendre Social i Solidari.

El programa desenvolupat redefineix els perfils i les capacitats de construcció empresarial de les persones. Situa la persona en el centre del sistema econòmic, construint empreses per satisfer necessitats humanes i no només economicofinanceres. La persona s'empodera davant un sistema econòmic.

Coneixedors de la dificultat conceptual i de l'advers de la realitat comuna per comprendre i interioritzar la idea d'una construcció social i solidària d'empreses, el suport sobre casos reals ja existents, contrastats, reeixits i/o viscuts en primera persona esdevé la via de comunicació escollida i a seguir al llarg d'aquest mòdul. La base i argumentació teòrica està, en tot moment, recolzada i assentada en i per realitats a disposició de l' alumne. En qualsevol cas, atesa la densitat i complexitat de les alternatives, el resultat buscat no és el control de les eines presentades, sinó el coneixement de la seva existència i l' assumptió de la capacitat personal que cadascú posseeix de cara al seu ús.

El programa s' inicia amb el perfil de l' Empreneur Social com a resposta a la realitat de la nostra societat global per a des d' ell, construir l' empresa social en el marc de l' Economia Social i Solidària. Conseqüents amb aquesta forma d' emprendre, l' estudi de viabilitat d' una empresa requereix una reordenació i adjectivació diferent per donar com a resultat l' Empresa Social. La coherència en els criteris i la recerca de l'oportunitat atorga raó a la presentació d'eines (financeres, comercials, recursos humans i de gestió) que permeten construir l'empresa social i, posteriorment, gestionar-la amb coherència i oportunitat. L'última part del programa introdueix el Valor Social com a eix constructiu d'una Economia Social i Solidària. El maneig del concepte i l' aprenentatge sobre el seu cicle, com a part natural i necessària del cicle econòmic real, permetrà a l' Empresa Social rendibilitzar la seva gestió i conseqüentment, generar uns beneficis majors als quals la gestió financera sola pogués portar-lo.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Materia Fomento de iniciativas empresariales

Para cursar esta asignatura con buen aprovechamiento es conveniente disponer de una base de conocimiento en el campo del emprendimiento y la economía social, así como habilidades de búsqueda y análisis documental a través de las nuevas tecnologías. Por otra parte, es aconsejable que el alumnado posea inquietudes por la economía, el mundo de la empresa, etc.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

-

Actuar con autonomía en el aprendizaje, tomando decisiones fundamentadas en diferentes contextos, emitiendo juicios en base a la experimentación y el análisis y transfiriendo el conocimiento a nuevas situaciones.

Analizar críticamente los teorías y enfoques de desarrollo que perpetúan modelos injustos que están en la base de la desigualdad y la pobreza.

Analizar los problemas de cooperación desde una perspectiva local y global, teniendo como marco de referencia los ODS y sus valores democráticos.

Aplicar criterios de análisis de la realidad económica, política y ecosocial en los que se insertan los enfoques y problemáticas de la cooperación al desarrollo.

Aplicar els coneixements teòrics adquirits al llarg del curs en qualsevol treball de recerca o intervenció en matèria de cooperació al desenvolupament.

Aplicar l'enfocament del marc lògic, així com altres metodologies existents, en la planificació, seguiment i avaluació de projectes de cooperació al desenvolupament.

Aplicar metodologías y técnicas para el diseño, planificación, gestión y evaluación de intervenciones de desarrollo a nivel de políticas, planes, programas y proyectos.

Aplicar técnicas cuantitativas y cualitativas para el análisis de datos estadísticos empíricamente obtenidos in situ o través de bases de datos.

Aprofundir, des d'una perspectiva crítica, en les estratègies operatives per a la intervenció sobre la qualitat i l'eficàcia de la cooperació al desenvolupament.

Colaborar eficazmente en equipos de trabajo, asumiendo responsabilidades y funciones de liderazgo y contribuyendo a la mejora y desarrollo colectivo.

Comprender los diferentes contextos, con un carácter integral, y dar respuestas eficaces que promuevan la mejora de la calidad de vida de las personas en el ámbito de la cooperación internacional al desarrollo.

Comprendre aspectes bàsics d'àmbits transversals de la cooperació com: drets humans, salut global, perspectiva de gènere i sostenibilitat ambiental.

Comunicar coneixements i raons últimes a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Conèixer aspectes bàsics de la realitat empírica dels països subjecte i objecte de la cooperació al desenvolupament.

Conocer y comprender, desde el propio ámbito de la titulación, las desigualdades por razón de sexo y género en la sociedad; integrar las diferentes necesidades y preferencias por razón de sexo y de género en el diseño de soluciones y resolución de problemas.

Contribuir en el diseño, desarrollo y ejecución de soluciones que den respuesta a demandas sociales, teniendo en cuenta como referente los Objetivos de Desarrollo Sostenible.

Defensar en públic els resultats dels treballs de recerca en el marc de la cooperació al desenvolupament.

Demostrar razonamiento crítico y autocrítico en el ámbito de la titulación, considerando aspectos tales como la ética profesional, los valores morales y las implicaciones sociales de las diferentes actividades realizadas.

Desarrollar una perspectiva crítica y de carácter multidisciplinar en el diseño de las estrategias operativas sobre la calidad y la eficacia del concepto de cooperación al desarrollo.

Descriure els principis, teories, metodologies i tècniques de disseny, planificació, gestió i avaluació d'intervencions de desenvolupament en polítiques, plans, programes i projectes.

Desenvolupar l'aprenentatge continu i autònom al llarg de la vida.

Entendre l'entorn econòmic internacional per a identificar accions de desenvolupament viables en els mercats mundials.

Entendre les teories alternatives de desenvolupament i els enfocaments postdesenvolupistes que aporten elements de justícia social, ambiental i de DH, així com perspectiva descolonial i de transició.

Explicar les implicacions pràctiques i estratègiques dels conceptes de gènere, feminismes, desenvolupament sostenible i desenvolupament comunitari.

Formular e implementar políticas y proyectos de desarrollo, tanto en ámbitos públicos como privados, en el marco de la Agenda de Desarrollo Internacional, los ODS y, con atención particular, a sus valores democráticos, entre ellos, el empoderamiento de las mujeres (ODS 5), la inclusión de toda la población independientemente de su origen, sexo, raza, discapacidad, etnia, religión, situación económica o cualquier otra condición (ODS10) y la consecución de ciudades y asentamiento humanos que sean inclusivos (ODS11)

Identificar les forces econòmiques, socials i polítiques que expliquen i provoquen l'existència de la pobresa, la desigualtat i la crisi ecosocial, així com de problemàtiques específiques de les nacions i territoris amb

necessitats de desenvolupament.

Identificar necessitats i prioritzar accions amb èxit en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

Insertarse eficazmente en estrategias de cooperación regionales, nacionales e internacionales, liderando y poniendo en marcha con éxito acciones coherentes con un modelo de desarrollo humano sostenible. Incorporar en el diseño de los proyectos de desarrollo las tareas de liderazgo estratégico y de cohesión de los equipos de trabajo en torno a metas comunes orientadas hacia un modelo de desarrollo humano sostenible en cualquier nivel territorial de acuerdo con los ODS en general y con los ODS 16 y 17, en particular.

Integrar conocimientos y formular juicios a partir de consideraciones sociales y éticas, con atención a la accesibilidad de las personas con discapacidad y con perspectiva de género.(ODS5 y ODS10).

Participar en organismos públicos y privados (administraciones, agencias especializadas, ONGD y organizaciones de la sociedad civil, institutos de investigación y ámbito universitario, entidades de la economía social, etc.) de carácter local, nacional e internacional como profesionales o investigadores/as en materia de cooperación al desarrollo. Integrar la gestión de la gobernanza administrativa de carácter multinivel y relacional en los proyectos de desarrollo con una perspectiva territorial, democrática y de ciudadanía global de acuerdo con los ODS en general y, especialmente, con los ODS 16 y 17

Proposar solucions creatives i innovadores a situacions o problemes complexos, propis de l'àrea de connexió, per donar respostes a les diverses necessitats professionals i socials

Saber comunicarse de manera efectiva, tanto de forma oral como escrita, adaptándose a las características de la situación y de la audiencia.

Seleccionar i aplicar en totes les seues fases l'enfocament i disseny d'investigació més adequat al problema detectat en el context concret d'intervenció.

Utilizar técnicas avanzadas de búsqueda, organización, sistematización, puesta en valor y evaluación de información en contextos vulnerables y desestructurados necesitados de políticas informadas de desarrollo

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Economia Social i Desenvolupament Local

Fonaments de l' economia social. Organitzacions i empreses que formen part de l' Economia Social: Cooperatives, Associacions, Fundacions, Societats Laborals, ONG, Organitzacions voluntàries. Aspectes transversals de l' economia social. Processos que contribueixen a enfortir les entitats des de la perspectiva psicosocial.

2. Capital social per al desenvolupament local

El capital social com a recurs per al desenvolupament local. Recursos Humans, xarxes, lideratge i presa de decisions en l' entorn local. Participació sociocomunitària: tècniques de concertació i integració de col·lectius. La cooperació empresarial a través del cooperativisme.

3. Foment d' iniciatives empresarials

Creació i gestió d' empreses. Identificació i avaluació d' oportunitats empresarials. Formes jurídiques i aspectes legals. El Pla d' Empresa. Finançament de la nova empresa. Instruments financers per a l' autoocupació: Els microcrèdits. Mesures i organismes de suport i ajut a la creació d' empreses.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Tutories	16,70
Teoria	35,00
Seminari	16,70
Pràctiques a l'aula	33,20
Altres activitats	8,40
Total hores	110,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	30,00
Estudi i treball autònom	115,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	145,00

METODOLOGIA DOCENT

-Sessions presencials teòriques amb exposició de continguts bàsics del programa.

-Realització de seminaris com espais per a la reflexió, posada en comú i aprofundiment dels continguts ja treballats per l' alumne amb anterioritat a través del seu treball autònom.

-Sessions presencials pràctiques en les quals s' utilitzaran estratègies metodològiques de resolució de problemes, estudi de cas i aprenentatge per projectes per a l' aplicació dels conceptes bàsics prèviament introduïts.

-Ensenyament pràctic a través de visites guiades (sortides de camp).

-Tutories en aula per a la resolució de dubtes i clarificar col·lectivament qüestions d'interès per a tots els alumnes en relació als continguts conceptuals o pràctics, així com el treball que hauran de realitzar de forma autònoma.

AVALUACIÓ

Perquè s'avaluï una matèria es requereix una **ASSISTÈNCIA MÍNIMA del 80%** de les hores lectives que tingui assignades.

La **qualificació global de l'assignatura** s'obté a partir de les qualificacions obtingudes en les proves que a continuació es detallen per a cadascuna de les tres matèries de l'assignatura:

1. Matèria: Economia Social i Desenvolupament Local

Examen + Memòria: 42% de la qualificació global.

2. Matèria: Capital Social per al Desenvolupament Local

Examen + Memòria: 30% de la qualificació global.

3. Matèria: Foment d'Iniciatives Empresariales

Memòria + Pràctica final: 28% de la qualificació global.

La còpia o plagi manifest de qualsevol tasca que formi part de l'avaluació suposarà la impossibilitat de superar l'assignatura, sotmetent-se seguidament als procediments disciplinaris oportuns. Tingui's en compte que, d'acord amb l'article 13. d) de l'Estatut de l'Estudiant Universitari (RD 1791/2010, de 30 de desembre), és deure d'un estudiant abstenir-se en la utilització o cooperació en procediments fraudulents en les proves d'avaluació, en els treballs que es realitzin o en documents oficials de la universitat. Davant pràctiques fraudulentes es procedirà segons el que determina el Protocol d'actuació davant pràctiques fraudulentes a la Universitat de València (ACGUV 123/2020): <https://www.uv.es/sgeneral/Protocolos/C83sp.pdf>

BIBLIOGRAFIA

Básicas

- **Materia: Economía Social y Desarrollo Local**

- CHAVES,R. y PEREZ DE URALDE, TX (2012): La economía social y la cooperación al desarrollo, Publicaciones de la Universidad de Valencia, Valencia

- CIRIEC (2012): La economía social en la Unión Europea, Comité Económico y Social Europeo, Bruselas. (Descargable en español: <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-790-es-c.pdf>)

- **Materia: Capital Social para el Desarrollo Local**

1. Rodríguez Modoño, P. (2013): El capital social como factor de innovación y desarrollo empresarial, Consejo Económico y social de Andalucía, Sevilla.

2. Fuertes, A.M. et al. (2013): Las aportaciones del apoyo social al capital social: propuesta de un modelo integrado y convergente, Ciriec-España, nº 77 (descargable en: www.ciriec-revistaeconomia.es).

- **Materia Fomento de Iniciativas Empresariales**

1. Apoyo a Emprendedores:

¿ Cámara de Comercio: www.camaras.org

¿ Centro Europeo de Empresas Innovadoras (CEEI): www.ceei.net

¿ Instituto Valenciano de la Juventud (IVA.J): www.ivaj.es

¿ Federaciones y Confederaciones Empresariales:

¿ Federación de Asociaciones Empresariales de Empresas de Inserción (FAEDEI): www.faedei.org

¿ Asociación Valenciana de Empresas de Inserción (AVEI): www.aveiweb.org

¿ Confederación Nacional de CEE (CONACEE): www.conacee.org

¿ Entidades y Redes vinculadas a la Economía Alternativa:

- ¿ Red de Redes de Economía Alternativa y Solidaria (REAS): www.economiasolidaria.org
- ¿ Fiare Banca Ética: www.proyectofiare.com
- ¿ COOP57: www.coop57.coop
- ¿ Coordinadora Estatal de Comercio Justo: www.comerciojusto.org
- ¿ Observatorio Iniciativas de Economía Alternativa y Solidaria (IDEAS): www.ideas.coop

2. Emprendedores Sociales:

- Fundación Internacional Ashoka: www.ashoka.org
- Socialnest: www.socialnest.org

3. Publicaciones:

01. Contreras R., Díaz B. y González N. (2007): Centros de Desarrollo de la Economía Social y Solidaria (CDESS). Valencia.
02. Lesmes, S. (2002): Manual para la aplicación de Cláusulas Sociales. Editorial Fundación Gaztelan y Obra Social de Caja Madrid. Pamplona.
03. Lesmes, S. (2006): Cláusulas sociales. Contratación Pública e inserción social. Edita Proyecto Lamegi (I. Comunitaria EQUAL). Bilbao.
04. Nittúa (2010): Documento divulgativo sobre el Trabajador Acompañante. Valencia.
05. Socorro F. (2010): Empleados sin sueños, empresas sin almas.
06. Robinson K. (2010): Sobre el talento, la capacidad y la evidencia de la creatividad humana.
07. Bacás J. (2010): Pregunta por la solución, no el problema.
08. Pérez J.C., Etxezarreta E. y Gurudi L. (2009): Economía social, empresa social y economía solidaria: diferentes conceptos para un mismo debate. Edita REAS Euskadi, Bilbao.
09. Contreras R., González N. y Valcárcel M. (2010): Valor social. Edita Nittúa, Valencia.
10. Contreras R. y González N. (2008): Guía para la creación de empresas. Edita Equipo de Trabajo Compass, Castellón.
11. REAS Euskadi (2009): Batería de indicadores para auditoría social de la economía solidaria. Edita REAS Euskadi, Bilbao.
12. REAS (2011): Carta de Principios de la Economía Solidaria. Edita REAS- Red de Redes. Bilbao.
13. Valcárcel M. (2010): Valoración del impacto social de las caja de ahorro españolas: un método para el Área de Asistencia Social. Tesis Doctoral, Madrid.
14. González N. y otros (2008): El Trabajador Acompañante. Nuevo perfil en las estructuras empresariales. Edita Carena Editors, Valencia.
15. Chaves,R. y Zimmer,A. (dir) (2017): El tercer sector en España y en Europa. Crisis, barreras en su desarrollo y estrategias de resiliencia en los sectores de la acción social, la cultura y el deporte, Edl Universitat de València, Valencia.

-Evolución reciente de la economía social en Europa

<https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/recent-evolutions-social-economy-study>

-La Guía laboral de la inserción de jóvenes en la economía social <http://ciriec.es/wp-content/uploads/2017/12/GUIA-LABORAL-ES.pdf>

-La economía social ante los conceptos emergentes en Europa (como economía colaborativa, del bien común, circular, etc..) <http://ciriec.es/novedades-bibliograficas/la-economia-social-valenciana-ante-los-conceptos-emergentes-relacionados-en-europa/>

Complementarias

- **Materia Economía social y desarrollo local**

- 1 Observatorio iberoamer. del empleo y Economía social: www.oibescoop.es

- 2 DRAPERI, J.F. (2007): Comprendre l'économie sociale. Dunod, Paris.
 - 3 GRAVALOS, M.A. (2002): Economía Social, Flumen ed., Oviedo
 - 4 LAVILLE, J.L. et al (2006): Economía Social y Solidaria, edl OSCE, Buenos Aires.
 - 5 DEFOURNY, J. et al (2001): Economía social en el norte y en el sur, Corregidor, B.A.
 - 6 LIANZA, A. CHEDID, F. (org) (2012): A economia solidaria na America Latina, realidades nacionais e politicas 7
<http://portal.mte.gov.br/data/files/8A7C812D3CB58904013CB997701A2796/Economia%20Solid%C3%A1ra%20>
 - 8 NOYA, A. (ed) (2007) The social economy. Building inclusive economies, OECD.
 - 9 FONTENAUD, F. et al (2010): Social and Solidarity Economy: Building a Common Understanding, OIT, Gineb
 - 10 PEREZ DE URALDE, TX (2001): La economía social en Iberoamérica, Análisis nacionales, Fundación iber (Descargable en www.ciriec.es).
 - 11 Revista CIRIEC-España (2006), nº 52, Economía Social y desarrollo territorial
 - 12 Revista CIRIEC-España (2002), nº 41, Número especial "Agricultura y cooperativismo Descargables en: www.ciriec-revistaeconomia.es (claves: ciriec y ciriec)
- Localización: La Universitat de València - Estudi General dispone de un centro de documentación especializado en Economía Social y Cooperativa, el CIDEC -Centro de Información y Documentación sobre Economía Pública, Social y Cooperativa-, situado en el Campus dels Tarongers, Biblioteca Central Gregorio Mayans, 1ª planta. Los estudiantes de esta Universitat pueden acceder libremente a sus fondos. Toda la bibliografía del programa se encuentra en dicho centro. Campus Tarongers, Biblioteca central, 1º piso. 46.022 Valencia Tlf: (96) 382.84.91 <http://www.uv.es/cidec>

- **Materia Capital social para el desarrollo local**

1. BoUrdieu, Pierre (1986). The forms of Capital, en Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education, New York: Greenwood Press.
2. CaraccioloBasco, M. y FotiLaxalde, M. P. (2003): Economía solidaria y capital social. Ed. Paidós. Argentina.
3. CEPAL (2003): Capital Social y reducción de la pobreza en América Latina y Caribe CEPAL y Universidad de Michigan.
4. Coleman, J.S. (2000), Social Capital. En Coleman, J., 2000, The foundations of social theory. Belknap Harvard.
5. Grannovetter, Mark S. (2000), La fuerza de los vínculos débiles. Política y Sociedad, 33, pp. 41-56
6. Lin, N. (2001) Social Capital. A Theory of Socials Structure and Action. Cambridge University Press
7. Marcuello, C. (2007): Capital social y organizaciones no lucrativas. El caso de las ONGD, Fundación BBVA.
8. Putnam, R.D. (1993), Making Democracy Work. Civic traditions in modern Italy, Princeton University Press, New Jersey

- **Materia Fomento de iniciativas empresariales**

El material complementario empleado en las clases (presentaciones, vídeos, etc.) será facilitado a través del Aula Virtual.